

Kuinka alusta välittää työntekijän ja asiakkaan suhdetta? Tutkimus suomalaisesta Upwork-työstä

Laura Seppänen, Työterveyslaitos laura.seppanen@ttl.fi

Tiivistelmätarjous Työelämän Tutkimuspäivien ryhmään 4.2. Digimurros ja työn organisoimisen uudet haasteet

Työtä välittävät digitaaliset alustayritykset tarjoavat markkinapaikan, jossa työn tekijät kuten freelancerit ja työn antajat voivat kohdata. Alustat edistävät ns. jakamistaloutta, jossa periaatteessa kuka tahansa voi toimia molemmissa rooleissa, jopa samanaikaisesti, ja jossa uusia tarpeita ja resursseja saadaan taloudellisen vaihdon piiriin. Kyse on uudenlaisesta digitaalisesta työn organisoimisesta. Joukkoistettu työ (crowdsourcing online labour) tehdään kokonaan internetin välityksellä sähköisesti, jolloin asiakaskuntana on koko planeetta. Alustoilla tehtävät projektit eli keikat voivat olla hyvin yksinkertaisia tai erityisasiantuntemusta vaativia. Joukkoistetun työn ennustetaan kasvavan voimakkaasti tulevaisuudessa, vaikka sen taloudellinen merkitys on toistaiseksi pieni.

Joustavuuden ansiosta alustatyö mahdollistaa kustannussäästöjä työtä ostaville yrityksille, ja työllistymistä opiskelijoille tai osatyökykyisille. Alustaa voidaan käyttää oman ammattitaidon tai maineen kartuttamiseen tai jopa CV:nä. Alustatyöntekijät nauttivat työmuodon tuomasta vapaudesta ja joustavuudesta ja voivat joskus saada merkittäviä tuloja, mutta haittapuoliakin on. Kansainvälinen kilpailu keikoista voi olla kovaa ja tulojen määrä ja jatkuvuus epävarmaa. Pahimmillaan alustatyö uusintaa ja kiihdyttää epätasa-arvoa ja polarisaatiota. Toimijoiden suuren määrän sekä maantieteellisten ja kulttuuristen etäisyyksien takia on erityisen mielenkiintoista, millä tavoin alustayrityksen kehittämät mekanismit luovat ja säätelevät alustatyöntekijöiden ja heidän asiakkaidensa suhteita, ja miten alustalla kumuloituvaa, algoritmien tuottama tieto edelleen tuottaa menestystä tai epäonnistumista työntekijöille.

Tämä esitys perustuu SWiPE-hankkeen (smartworkresearch.fi) tutkimukseen työskentelystä Upwork-nimisellä alustalla. Upwork on pohjoisamerikkalainen yritys, joka toimii erityisesti asiantuntijatyön markkinapaikkana globaalisti, mutta joukossa on myös yksinkertaisia projekteja. Pohjautuen suomalaisten Upwork-työntekijöiden haastatteluihin esitys kuvaa erityisesti yrityksen monimutkaista reittaus- eli arviointijärjestelmää ja sen merkitystä työntekijöiden erilaisten urapolkujen muodostumisessa. Esitys hyödyntää toiminnan teoreettista välittyneisyyden ideaa ja toimintakonseptiajattelua.

Esityksen lopuksi pohdin tuloksia eri organisoimisen periaatteiden (hierarkia, klaani, markkina ja verkosto) valossa. Alusta rakentaa luonnollisesti transaktiota korostavia markkinasuhteita, mutta millaisia verkostomaisia piirteitä suhteissa on nähtävissä? Onko alustamaisen luottamuksen rakentamisen tavassa hierarkkisia piirteitä, vai onko se jotain aivan uutta?